

de Zelfzwichter

2018 / 3

De ervaren molenaar
Molenaar in het Verenigd Koninkrijk
De molenaarsopleiding in Duitsland

Cor Kosmeier, praktische molenaar met oog voor veiligheid

Veiligheid is voor zowel de molenaar als de bezoeker van een molen van het allerhoogste belang. Vrijwillig molenaar Cor Kosmeier van korenmolen De Korenschoof in Noordlaren heeft op projectmatige wijze gewerkt met het thema veiligheid en molens en liet zich graag interviewen over zijn molenaarschap en het aspect van de veiligheid.

De Korenschoof

Het interview vindt plaats in de prachtige korenmolen van Noordlaren. Samen met de kerktoren bepaalt de molen het beeld van dit pittoresk gelegen dorpje dat nog net in de provincie Groningen ligt, maar qua omgeving zeer Drents aandoet. De geschiedenis van de molen gaat terug naar 1849 toen de molen als pel- en roggemolen is gebouwd. In de loop van de tijd is de molen voor meerdere doeleinden gebruikt. Bijzonder is de functie als runmolen: een molen waarin eikenschors vermalen wordt ten bate van de leerlooierij. De schuren naast de molen werden dan ook oorspronkelijk gebruikt voor de opslag van eikenschors. Later veranderde de functie naar korenmolen en rond 1930 werden ook de pelstenen uit de molen verwijderd. Tussen 1888 en 1940 was de familie Hoenderken eigenaar van de molen en nog jaren daarna huurde deze familie de molen van de gemeente Haren, die de molen had overgekocht. Nog steeds woont de familie Hoenderken naast de molen en wordt tussen de stenen van De Korenschoof veevoer gemalen voor de koeien van het boerenbedrijf van de voormalige eigenaar.

Molenaar Kosmeier

Als je op woensdagmiddag in Noordlaren bent, dan is de kans zeer groot dat Cor Kosmeier de molen laat

draaien en indien mogelijk ook graan aan het malen is. Molenaar Krabbendam is net langs geweest voor het opmeten van de nieuwe zeilklampen, het gevluht is net voorzien van een nieuw hekwerk. Collega-molenaar Tjerd van Riemsdijk brengt koffie en keert daarna huiswaarts waarna Kosmeier begint te vertellen over zijn molenaarscarrière. "Ik ben in 1944 in de stad Groningen geboren en daar ook opgegroeid. Na de zeevaartschool en elf jaar op de vaart ben ik via enige omwegen aan het werk gegaan als werktuigkundige bij Kappa in Hoogezand." Met zijn gezin woonde Kosmeier in Schildwolde en naast een huis met een grote tuin miste er toch iets op het gebied van de besteding van zijn vrije tijd. Zo kwam hij zo'n 30 jaar geleden bij molenaar Slagman op de molen van de Groote Polder in Slochteren terecht. "Ze konden wel een extra molenaar gebruiken en zo ben ik op die molen aan de slag gegaan." Kosmeier werkte aanvankelijk op de molen zonder de opleiding van het Gilde van Vrijwillige Molenaars te hebben gevolgd. Toch begon hij al vrij snel aan de opleiding tot vrijwillig molenaar bij Bernard Dijk op de molen in Vierhuizen en hij behaalde 25 jaar geleden zijn getuigschrift vrijwillig molenaar. In 1998 vertrok hij naar De Korenschoof om vrijwillig molenaar Thijs de Jong op te volgen en hij is hier tot op de dag van vandaag actief gebleven. Tussendoor heeft hij echter ook nog zeer veel andere werkzaamheden op molengebied vervuld. Zo was hij penningmeester van het provinciale afdelingsbestuur van het Gilde en heeft hij jarenlang met onder andere Piet van Tongeren geklust op de Widde Meuln in Ten Boer, voordat de Stichting Widde Meuln de molen verder heeft gecompleteerd. Kosmeier was overigens al

eerder actief in Ten Boer: hij hielp mee met de herbouw van de Bovenrijge.

Veiligheid

Een belangrijk aspect uit de molencarrière van Cor Kosmeier is veiligheid. Toen hij nog maar kort op De Korenschoof actief was ervoer hij aan den lijve hoe gevaarlijk een molen kan zijn. "De molen verkeerde in een matige staat van onderhoud en vooral de stelling was met nat weer erg gevaarlijk en glad. Het oude stellinghek was laag en tussen de bovenkant van het hek en de stelling was maar één tussenschroot." Kosmeier gleed een keer uit en het scheelde niet veel of hij was door het te grote gat in het stellinghek naar beneden gegleden... Dat moest anders en bij de grote restauratie van de molen in 2004 en 2005 is ook het stellinghek zo aangepast dat niemand meer tussen de schroten door kan vallen. Het was ongeveer in dezelfde tijd dat vanuit Het Groninger Molenhuis in samenwerking met wijlen Leen Duijm en Douwe van der Zee gezocht werd naar een manier om de veiligheid op molens in kaart te brengen en te verbeteren. Dit ook mede in het kader van de Arbowet. Het resultaat was dat Duijm en Kosmeier samen vrijwel alle molens in Groningen hebben geïnventariseerd en uiteindelijk hebben voorzien van een veiligheidscertificaat. Maar daar bleef het niet bij: ook de nodige molens in Friesland en Drenthe werden door het duo aan een

inspectie onderworpen. En dat gold ook voor de molens van het Nederlands Openluchtmuseum in Arnhem en die van de Zaanse Schans. "Op de Zaanse Schans zijn we op zondag gaan inspecteren, zodat onder andere verfmolen De Kat die dag voor publiek gesloten kon blijven." Vaak werden de aanbevelingen van de heren overgenomen en werd de veiligheidssituatie op molens verbeterd. Maar weerstand was er ook onder het mom van "dat is altijd al zo geweest". Het meest sprekende voorbeeld is van de inmiddels overleden oud-molenaar Spoelman van de Hollands Welvaart in Mensingeweer. De trappen in de onderbouw van de molen stonden in elkaars verlengde en dat kon bij uitglijden gevaarlijke situaties opleveren. Volgens Spoelman was er nooit iets gebeurd, behalve dan dat zijn broer eens beide benen had gebroken na een val van deze trappen... De aanbeveling om een van de trappen te verplaatsen werd dan ook uiteindelijk overgenomen. Bij verreweg de meeste molens zijn de trapgaten nu voorzien van veiligheidshekjes, trapleuningen en zijn standaard netten aanwezig om het gevlucht van de molen af te schermen tijdens het draaien.

Veiligheid tijdens de opleiding

De vraag of er veel veranderd is op het gebied van de veiligheid, vindt Cor Kosmeier moeilijk om te beantwoorden. "De digitalisering doet het misschien wel

goed” meent de molenaar. Ook is het zo dat de veiligheid een wezenlijk onderdeel van de opleiding tot vrijwillig molenaar is geworden. Uit zijn eigen opleiding heeft Kosmeier ook nog een mooie anekdote waar het de veiligheid betreft. Niet alleen in Vierhuizen was Dijk met zijn leerlingen actief, maar ook op onder andere de molens in Eenrum en Zuurdijk. Toen in Eenrum een keer nieuwe zeilen moesten worden voorgedragen, zat Kosmeier met een medeleerling in de kap. Dijk had z’n leerlingen altijd op het hart gedrukt om een zeil nooit met een touw aan zichzelf vast te maken bij het voorhangen. Toch had Dijk dat in dit geval zelf wel gedaan en werd hij door een windvlaag bijna weggeblazen met zeil en al... Toen de leerlingen daarover een opmerking maakten kregen ze natuurlijk enig gemor van de instructeur te horen. Een ongeluk blijft altijd in een klein hoekje zitten! Op het gebied van veiligheid is voor wat betreft De Korenschoof ook op een andere manier een bijzondere installatie aanwezig. De molen heeft namelijk een sprinklerinstallatie die grotendeels met stikstof werkt. Een heuse machinekamer beneden in de molen houdt het systeem permanent onder druk. Bij brand kan de molen zichzelf zo’n 20 minuten in een stikstofnevel hullen en daarna kan de brandweer via een kraan aan de buitenkant van de molen nog meer stikstof in de molen pompen. Laten we hopen dat het zover nooit hoeft te komen en dat molenaar Cor Kosmeier nog vele jaren op een veilige manier met zijn molen mag werken.

